Ziekenhuis
Oost-Limburg

ZOL GENK
Campus Sint-Jan
Campus Sint-Barbara
Medisch Centrum André Dumont
ZOL MAAS EN KEMPEN

DIT WERKBOEK IS VAN .....

Robin en kanker

ZOL GENK
Campus Sint-Jan
Synaps Park 1
B 3600 Genk
Campus Sint-Barbara
Bessemerstraat 478
B 3620 Lanaken
Medisch Centrum André Dumont
Stalenstraat 2a
B 3600 Genk

ZOL MAAS EN KEMPEN
Diestersteenweg 425
B 3680 Maaseik

ZOL GENK
tel. +32(0)89 32 50 50
ZOL MAAS EN KEMPEN
tel.+32(0)89 50 50 50
info@zol.be

Ziekenhuis Oost-Limburg

'Robin en kanker' is een werkboek gemaakt voor jou en voor alle kinderen die op de één of andere manier in aanraking komen met kanker. Misschien heb je net gehoord dat mama, papa, oma of opa kanker heeft of dat iemand die je graag ziet, heel erg ziek is.

Inhoudsverantwoordelijke: Stefanie Hesemans (Psycholoog) | November 2023

INHOUDSTAFEL

1. Wie ben jij? 4
2. Kanker: Wat is dat? 9
3. Kanker, en nu? 12
4. Operatie 13
5. Chemo 14
6. Bestraling (radiotherapie) 16
7. Immunotherapie 17
8. Eerst zieker voor je beter kan worden 18
9. Naar het ziekenhuis 20
10. Op bezoek in het ziekenhuis 21
11. Wie verzorgt de patiënt? 22
12. Op controle 23
13. Ga je dood van kanker? 24
14. Ik voel zo veel en gedraag me anders 25
15. Wie of Wat kan jou helpen? 29
16. Hoe gaat het bij jouw thuis? 30
17. Hoe kan jij helpen? 32
18. Jij en je school 34
19. Een brief of tekening 37
20. Extra informatie 38

In dit boek wordt verteld over de ziekte kanker en over het ziekenhuis, zodat je beter kan begrijpen wat er aan de hand is. Dit boek probeert een antwoord te geven op allerlei vragen: wat is dat, kanker? Is dat besmettelijk? Kan ik dat ook krijgen? Doet dat pijn?

Maar dit boek gaat ook over jou, hoe het voor jou is dat iemand die je graag ziet kanker heeft. Hoe je je kunt voelen, wat je allemaal kan denken, over thuis en over school en over wat jou kan helpen. Met dit boek probeert Robin stap voor stap met jou op weg te gaan!

Misschien wil jij er net liever niets over horen en steek je liever je vingers in de oren als het over kanker gaat. Dat kan en dat mag ook want het is niet altijd gemakkelijk om over moeilijke dingen te praten. Weet dat het ook net kan helpen om te weten wat er allemaal rondom je gebeurt.

Je kan dit boek gebruiken wanneer je met vragen zit en weer wegleggen als je er even helemaal geen zin in hebt. Het hoeft niet de hele tijd over kanker gaan, ook leuke dingen doen mag!

01 WIE BEN JIJ?

Hier kan je een foto plakken of een tekening maken van jezelf!

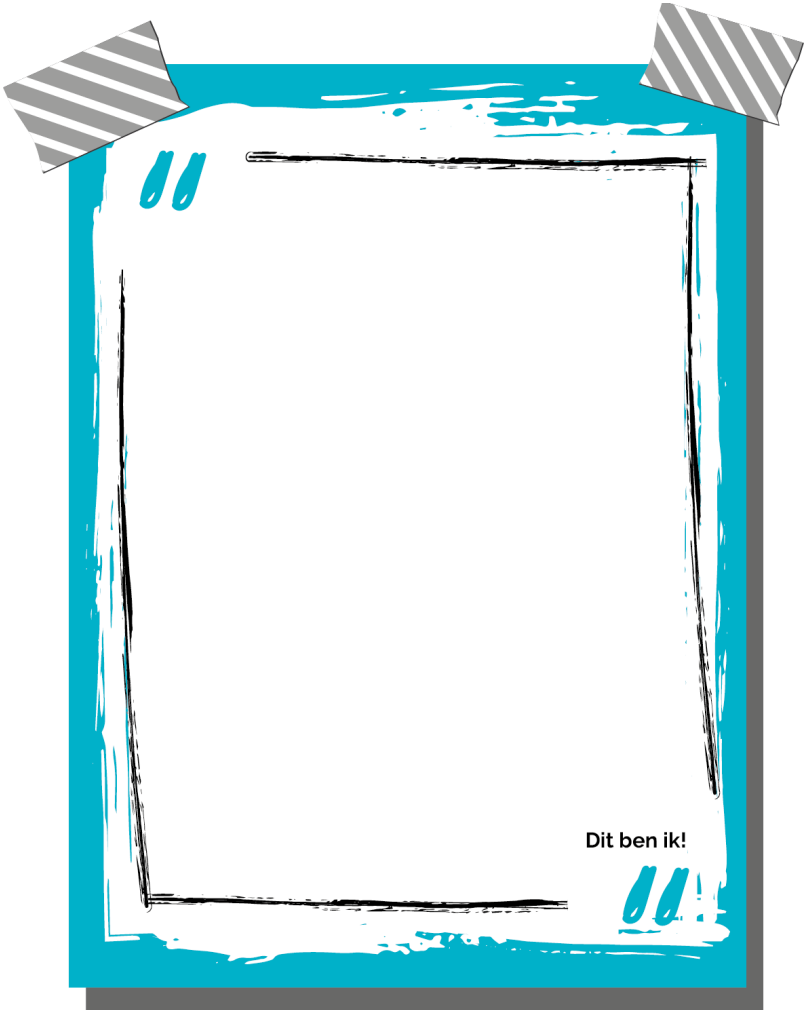

Wie woont er allemaal bij jouw thuis?
Je kan hun namen in het huis schrijven.

Wie ken jij die kanker heeft? .....

In dit boekje praten we over *'de patiënt'*, zo noemen we iemand die ziek is. hiermee bedoelen we dus jouw mama, papa, oma, opa of diegene die je graag ziet die ziek is.

Plak hier een foto, maak een selfie of maak een tekening van jou en de persoon die kanker heeft.

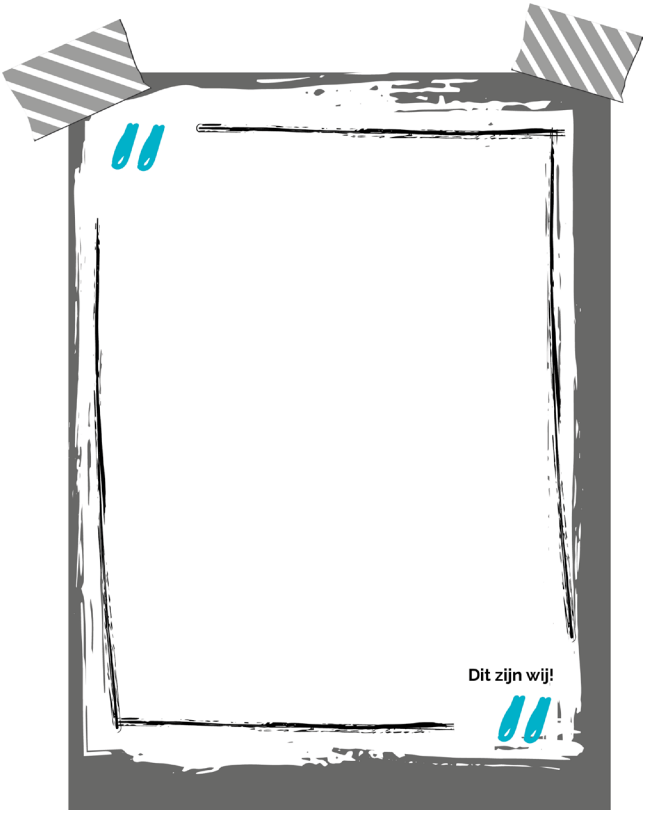

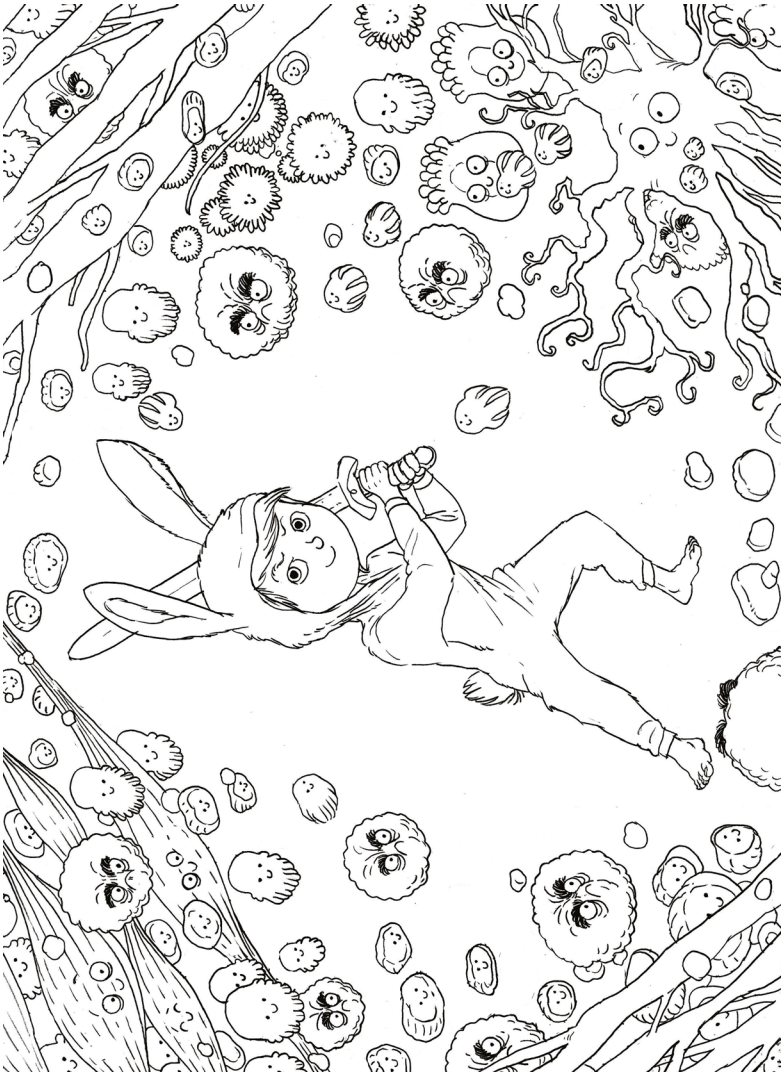

02 KANKER: WAT IS DAT?

Dit boek gaat over kanker, maar wat is kanker eigenlijk? Om te begrijpen wat kanker is, gaan we je eerst wat vertellen over het lichaam.

Ons lichaam is opgebouwd uit *cellen*, dit zijn de bouwstenen van ons lichaam. Het is een beetje zoals allemaal kleine legoblokjes aan elkaar die samen ons lichaam vormen. Je botten, je huid, je spieren, je longen, je buik, alles is opgebouwd uit cellen. Elke cel heeft een bijzondere functie in het lichaam en ze worden genoemd naar de plaats waar ze in je lichaam zitten. Zo zijn er hersencellen in de hersenen die er voor zorgen dat je kan nadenken. Bloedcellen zitten in je bloed en zorgen er voor dat je bloed overal in je lichaam terecht komt. De smaakcellen in je mond laten je proeven of iets lekker is. De cellen in ons lichaam zijn heel erg klein, die kan je met het blote oog niet zien.

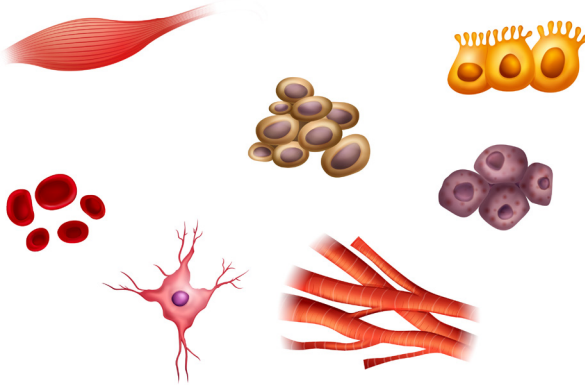

De cellen in ons lichaam zijn met miljoenen! Ze groeien, worden oud en sterven af. Wanneer cellen groeien, worden ze niet groter maar ze groeien door zich te splitsen. Als een cel groeit dan splitst deze cel zich in twee cellen en als deze twee cellen groeien, worden het vier cellen. Zo ontstaan er steeds nieuwe cellen. Een huidcel die zich deelt, maakt een nieuwe huidcel en een botcel kan een nieuwe botcel maken.

Soms worden cellen ziek en weten ze niet meer wat hun functie is. Deze zieke cellen zijn in de war en groeien heel snel. Ze kunnen zichzelf heel snel delen. Hierdoor ontstaan er heel veel nieuwe zieke cellen. Deze zieke cellen noemen we *kankercellen*, ze worden ook wel eens kwaadaardige cellen genoemd. De kankercellen groeien vaak op een hoopje bij elkaar en duwen dan de gezonde cellen aan de kant. Zo een groepje kankercellen wordt ook wel een *tumor* genoemd. Als er kankercellen in het lichaam van de zieke, dit noemen we een patiënt, zitten dan wordt er gesproken over kanker. Soms kunnen deze kankercellen de patiënt erg ziek maken en soms ook niet, soms weten ze niet eens dat deze cellen in hun lichaam zitten.

Kankercellen kunnen op verschillende plaatsen in het lichaam zitten. Als de kankercellen in het hoofd zitten, spreken we over een hersentumor. Zitten de kankercellen in de lever is het leverkanker, in de huid dan is het huidkanker, …

Het kan ook gebeuren dat een paar kankercellen in het bloed terechtkomen. Omdat het bloed door het lichaam stroomt, kunnen de kankercellen mee stromen en verplaatsen in het lichaam en ook andere lichaamsdelen ziek maken. Dit wordt door de dokters uitzaaiing genoemd. De kankercellen zitten dan op meerdere plaatsen in het lichaam.

Kanker ontstaat dus doordat de cellen in het lichaam van de patiënt ziek worden. Dat is anders dan bij een verkoudheid of bij de griep. Dan wordt je ziek door bacteriën of virussen die het lichaam ziek maken. Deze bacteriën kunnen aan anderen worden doorgegeven door te hoesten, niezen, …. Waardoor anderen dan ook ziek kunnen worden.
Kanker daarentegen ontstaat in het lichaam zelf, doordat de eigen cellen ziek worden. Kanker is hierdoor niet besmettelijk. Je kan kanker niet krijgen door iemand die je graag ziet met kanker aan te raken, te knuffelen of kusjes te geven.

Er zijn weleens kinderen die zichzelf de schuld geven dat papa of mama of iemand die ze graag zien, kanker heeft gekregen. Ze denken dat het komt door iets wat zij hebben gedaan of hebben gedacht. Het is belangrijk dat je weet dat kanker nooit iemands fout is. Je kunt er niet voor zorgen dat iemand kanker krijgt en je kan de kanker ook niet erger maken door iets wat jij doet of door iets wat je niet doet, bijvoorbeeld door ruzie te maken of iets lelijks te denken. Wanneer iemand kanker krijgt is dat eigenlijk heel grote pech!

Welke kanker heeft ……?

Je kan hieronder op de tekening aanduiden waar de kanker zit.

03 KANKER, EN NU?

Als je verkouden bent of buikpijn hebt, voel je je meestal na enkele dagen weer beter. Kanker is een ziekte waar je niet op enkele dagen beter van kan worden. Een speciale dokter in het ziekenhuis, de *oncoloog*, gaat proberen aan de hand van een behandeling de kankercellen uit te schakelen. Deze behandeling moet er voor zorgen dat de kankercellen niet meer kunnen groeien en het lichaam niet meer ziek kunnen maken. Er bestaan verschillende behandelingen om de kankercellen uit te schakelen zoals een *operatie, chemotherapie of bestraling* (radiotherapie). Soms worden verschillende behandelingen tegelijkertijd of na elkaar gebruikt.

De behandeling van kanker kan lang duren en de patiënt zal vaak naar het ziekenhuis moeten gaan. Het is niet gemakkelijk om te onthouden wanneer dat allemaal is en wat er wanneer gebeurt. Misschien kunnen mama of papa op de kalender schrijven of tekenen op welke dagen ze naar het ziekenhuis gaan en wie er dan voor jou zal zorgen. Je kan er misschien ook zelf eentje maken of eentje knutselen samen met mama of papa.

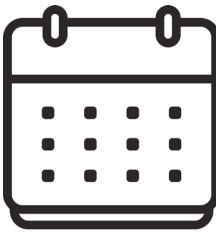

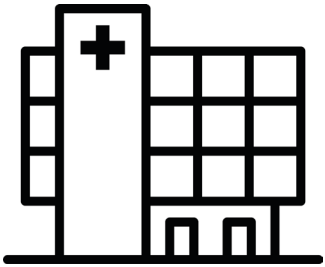

04 OPERATIE

Als de kankercellen op een hoopje in het lichaam zitten waar de dokter, goed bij kan, dan gaan ze de tumor proberen weg te halen met een operatie. De dokter die de operatie uitvoert, noemen we de *chirurg*. Voor de operatie wordt de patiënt met speciale medicijnen in slaap gebracht zodat er niets van de operatie gevoeld wordt. Die slaap heet *narcose*. De chirurg probeert om tijdens de operatie de tumor weg te halen maar dit lukt niet altijd zo gemakkelijk. Soms moet de chirurg ook een aantal gezonde cellen of een stukje van het lichaamsdeel weghalen om zeker te zijn dat alle kankercellen weg zijn. Na de operatie is er soms een litteken zichtbaar.

Hoe lang een patiënt na een operatie in het ziekenhuis moet blijven, kan verschillen. Soms is een opname in het ziekenhuis kort, maar het kan ook enkele dagen of soms weken duren. De dokter vertelt meestal op voorhand hoe lang iemand ongeveer in het ziekenhuis moet blijven.

Na een operatie zijn de patiënten vaak heel moe. In het ziekenhuis moeten ze goed rusten maar ook thuis mogen ze soms bepaalde dingen nog niet doen zoals bukken of zware dingen dragen. Ze hebben dan soms even hulp van anderen nodig. Misschien kan jij ook wel helpen? Je kan misschien vragen waar jij bij kan helpen, bijvoorbeeld met het dekken van de tafel of een ander taakje in huis. Misschien kan je de zieke gezelschap houden of een mooie kaart of tekening maken.

05 CHEMO

Chemotherapie is een behandeling met medicijnen die de kankercellen proberen uit te schakelen. Chemotherapie kan gegeven worden in pilvorm of via een infuus gegeven worden. Chemo via het infuus gebeurt vaak in het ziekenhuis, soms kan de zieke hiermee ook naar huis gaan, de pillen kunnen thuis worden genomen.

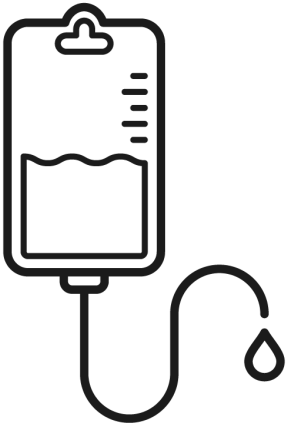

Bij een infuus wordt er door een verpleegkundige een naald in de ader geprikt. De medicijnen zitten in een vloeistof in een plastiek zakje, dat is opgehangen aan een paal. Via het infuus komen de medicijnen in het bloed en zo komen de medicijnen overal in het lichaam terecht.

Chemo maakt bij het uitschakelen van de kankercellen geen verschil tussen gezonde cellen en kankercellen. Alle cellen worden dus aangevallen en dus ook gezonde cellen die wij nog nodig hebben, bijvoorbeeld cellen die zorgen voor onze haren of die we nodig hebben voor onze energie. Hierdoor kan het zijn dat bij sommige mensen de haren gaan uitvallen, dat ze heel erg moe zijn of dat ze zich misselijk voelen. Wanneer de behandeling met de chemo wordt stop gezet, verdwijnt stilaan het zieke gevoel en groeien de haren terug.

Het kan zijn dat de patiënten telkens een paar dagen in het ziekenhuis moeten blijven voor chemotherapie. Maar het kan ook zijn dat het elke keer maar een dagje duurt of ze chemopillen thuis moeten nemen. Na de chemotherapie kan men zich wel even slecht voelen en moet er goed gerust worden. Als de patiënt chemo krijgt, gebruiken ze beter een eigen toilet en drinken ze van een eigen glas. Dit is omdat er restjes van de chemo kunnen zitten in de plas of het speeksel.

Zoek jij de weg die de chemo moet volgen om de kankercellen te bestrijden?

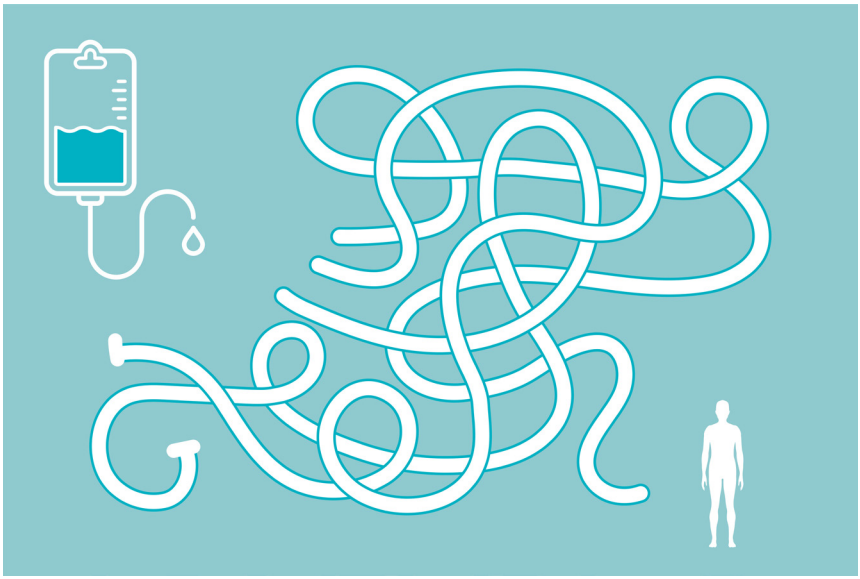

06 BESTRALING (RADIOTHERAPIE)

Bij bestraling of radiotherapie, probeert de dokter, *radioloog*, met laserstralen de kankercellen uit te schakelen. Hiervoor wordt er in het ziekenhuis een groot apparaat gebruikt. De dokter, ook wel radioloog genoemd, richt de stralen uit het apparaat op de plaats waar de kankercellen zitten. Deze stralen zijn onzichtbaar, net als de stralen van de zon. De dokter tekent strepen en kruisjes op het lichaam om de plek aan te duiden waar hij de kankercellen moet bestralen. De bestraling zelf doet geen pijn en het duurt maar enkele minuten. Na een aantal keer bestraling, kan de plek waar de patiënt bestraald wordt rood worden en pijnlijk aanvoelen. Voor bestraling moet de patiënt enkele weken heel vaak iedere dag naar het ziekenhuis gaan. Net zoals bij chemo, kunnen er bij bestraling ook goede cellen uitgeschakeld worden waar je moe en ziek van kan worden.

07 IMMUNOTHERAPIE

Immunotherapie is een behandeling die ons *afweersysteem* (immuunsysteem) versterkt. Om dit goed te begrijpen, leggen we eerst uit hoe ons afweersysteem werkt. Dit systeem beschermt ons lichaam tegen indringers zoals virussen en bacteriën die het lichaam ziek kunnen maken. Als er toch een bacterie het lichaam binnenkomt zal ons afweersysteem hier tegen gaan vechten om de bacteriën uit te schakelen.

Bij immunotherapie wordt er door de dokter een vloeistof toegediend die het afweersysteem versterkt. Hierdoor wordt dit systeem sterker om te vechten tegen de kankercellen en deze uit te schakelen.

Door dat de patiënt zoveel extra vloeistof krijgt, kan het zijn dat hij een beetje opzwelt. De ogen en het gezicht kunnen dikker worden. Gelukkig gaat dit vanzelf weer over. De huid van de patiënt kan soms rood zien of jeuken of hij kan koorts krijgen.

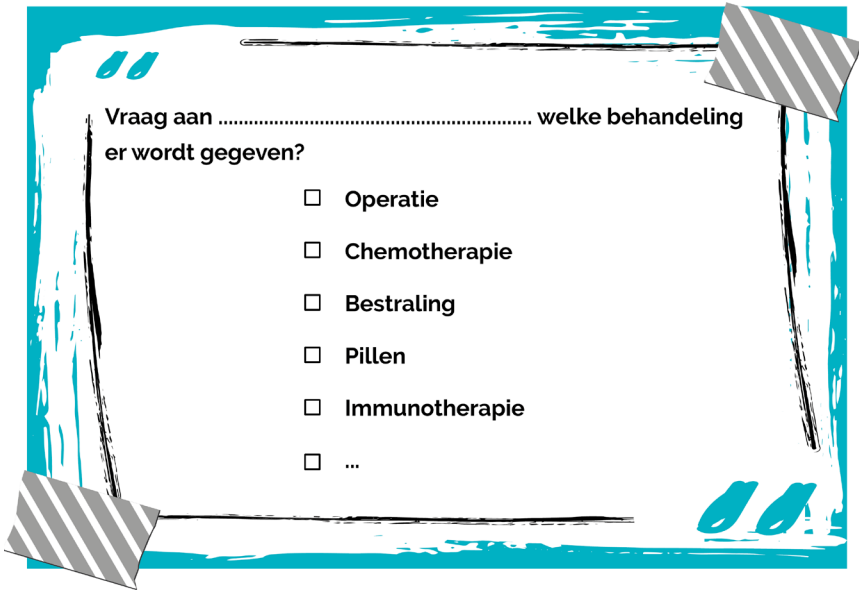

08 EERST ZIEKER VOOR JE BETER KAN WORDEN

Voordat je kan genezen van kanker, wordt je lichaam vaak eerst zieker door de vele medicijnen en de vele behandelingen (chemo, bestraling en immunotherapie). Als de behandeling uit chemo of bestraling bestaat, kan het zijn dat de patiënt er misschien anders gaat uitzien. Zo kan het dat ze hun haren verliezen. Sommige mensen kiezen er voor om een pruik te dragen of een pet of muts op te zetten. Of niets want ook al is het een beetje wennen zo een kaal hoofd, daar is niets mis mee.

Kan je iets opmerken dat anders is dan voor de ziekte?

.....

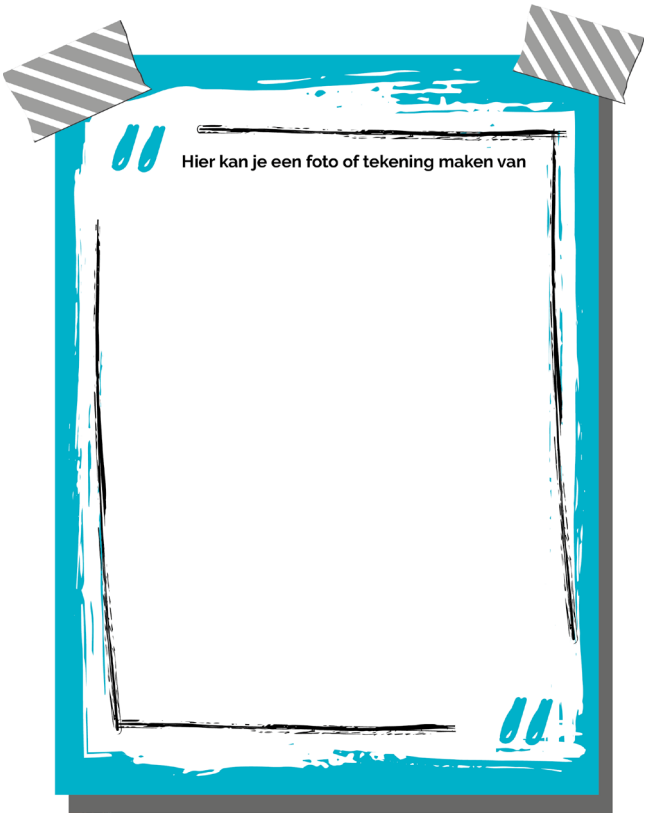

Misschien kan je eens aan de zieke vragen hoe hij zich voelt, hoe de behandeling loopt. Of misschien zijn er nog wel dingen die je wilt weten of zou willen vragen. Je kan dan vragen aan …….. als het goed is om samen even te praten over het ziek zijn.

Deze vragen kunnen je misschien op weg helpen:

Kan je zelf nog vragen bij verzinnen?

Je kan misschien ook vertellen hoe het met jou gaat, hoe het is op school, welke leuke dingen je nog gedaan hebt.

09 NAAR HET ZIEKENHUIS

Voor de behandeling moet de patiënt vaak naar het ziekenhuis. Misschien mag je een keertje meegaan, om te kijken hoe de behandeling gedaan wordt. Als je het gezien hebt, kan je beter begrijpen wat er allemaal gebeurt.

Als je vragen hebt over kanker of over de behandeling, mag je deze zeker aan mama of papa stellen. De verpleegkundige die voor hen zorgt in het ziekenhuis, kan je misschien ook iets vertellen over wat je allemaal ziet als je daar bent.

Heb jij vragen over kanker of over de behandeling? Je kan ze hier opschrijven.

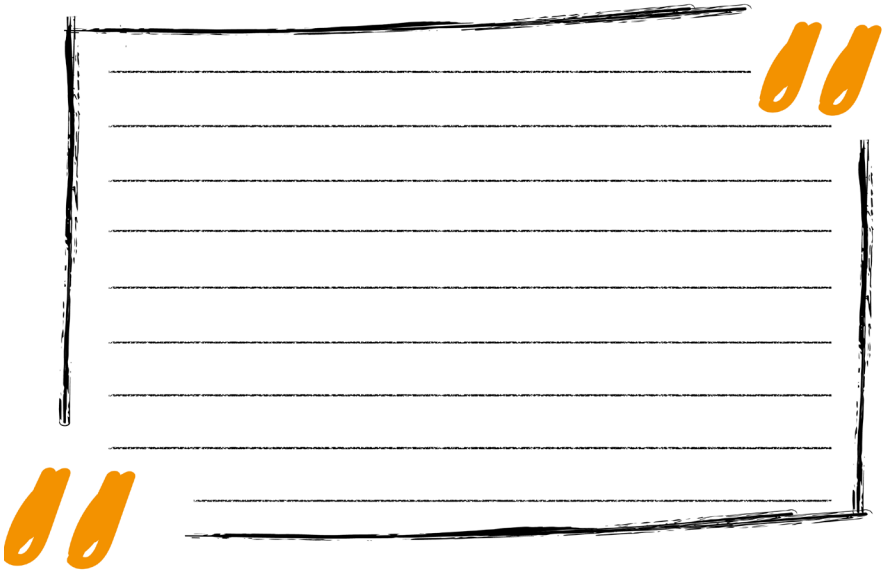

10 OP BEZOEK IN HET ZIEKENHUIS

Soms moet de patiënt misschien wel een paar nachtjes in het ziekenhuis blijven. Je kan dan op bezoek gaan en misschien een leuke tekening, een zelf geknutseld cadeautje of een ander geschenkje meenemen. Wanneer het ziekenhuis ver weg is of wanneer het moeilijk is om op bezoek te gaan, kan je misschien eens bellen, skypen, facetimen of chatten zodat jullie elkaar toch kunnen horen en zien. Het kan wel zijn dat de patiënt door de behandeling er anders uit ziet dan je gewend bent. Er kunnen bijvoorbeeld na een operatie buisjes of een infuus zijn, die later worden weggehaald. Op bezoek gaan bij iemand die ziek is, kan soms lang duren en het kan zijn dat je je gaat vervelen. Je kan misschien iets meenemen zoals een spelletje of een boek.

Wil je nog iets weten voor je op bezoek gaat?

.....

.....

.....

Zijn er vragen die je wilt stellen aan de patiënt?

.....

.....

Wat zou je graag meenemen als je op bezoek gaat?

.....

Zou je graag even alleen zijn met .....?

11 WIE VERZORGT DE PATIËNT?

In het ziekenhuis werken heel veel verpleegkundigen en dokters die de patiënt verzorgen als ze in het ziekenhuis zijn. Hieronder kan je hun namen schrijven, een foto plakken.

12 OP CONTROLE

Na de operatie of tussen de behandelingen door zijn er regelmatig controles bij de dokter. Je kan misschien vragen aan mama of papa om deze momenten mee op de kalender te zetten.

Tijdens zo een controle wordt het bloed onderzocht en kunnen er foto's of scans gemaakt worden van de binnenkant van het lichaam. Er wordt gekeken of de kankercellen uitgeschakeld zijn en of de behandeling werkt. Het is vaak spannend afwachten op de resultaten van de behandeling. Ook na de behandeling moet de patiënt nog regelmatig op controle gaan in het ziekenhuis om te kijken of er geen nieuwe kankercellen zijn.

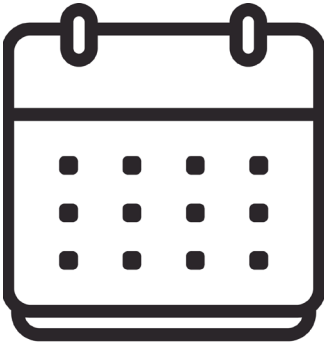

13 GA JE DOOD VAN KANKER?

Als je het woord kanker hoort, vraag je je misschien wel af of je daar dood aan kan gaan. Dat is een hele normale vraag.

Er zijn gelukkig heel veel soorten kanker die genezen kunnen worden. Soms is de kanker zo sterk dat er steeds meer en meer kankercellen in het lichaam aanwezig zijn en de behandelingen niet meer kunnen helpen. De kankercellen zijn te sterk en kunnen het lichaam dan zo ziek maken dat de patiënt kan dood gaan.

Misschien heb je hier nog vragen over. Welke vragen zijn dat dan?

.....

.....

.....

.....

Aan wie zou je deze vragen kunnen stellen?

.....

.....

.....

.....

14 IK VOEL ZO VEEL EN GEDRAAG ME ANDERS

Als iemand die voor jou belangrijk is kanker heeft dan zet dit je wereld op zijn kop. Je gedachten spoken door je hoofd en je gevoelens lopen door elkaar en geraken wel eens in de knoop. Je voelt zo veel door elkaar en weet niet goed hoe je je moet voelen. Je kan verdrietig zijn omdat iemand die je graag ziet ziek is en zich niet goed voelt. Je kan bang zijn voor wat er gaat gebeuren als iemand kanker heeft. Je kan boos zijn dat net de persoon die jij graag ziet kanker heeft. Soms kan je je ook eenzaam, in de steekgelaten of schuldig voelen.

Gelukkig zijn er ook nog momenten dat je je blij voelt! Vaak is dat als je iets leuks aan het doen bent, als je met je vrienden speelt of als iemand een grapje maakt. Dan denk je even niet aan de kanker. Het is dus helemaal oké om soms te lachen, gek te doen, plezier te maken en je gelukkig te voelen.

Het kan ook zijn dat je soms even niets voelt of dat je alles door elkaar voelt. Dat is heel normaal.

Onze gevoelens laten we niet altijd graag zien aan anderen. We willen hen sparen, geen zorgen laten maken of hen niet nog meer verdrietig maken. We proberen ons dan sterk te houden en houden onze gevoelens voor onszelf. Dat is zeker ook oké, je hoeft je gevoelens niet altijd en aan iedereen te tonen. Soms kan het wel helpen om ze eens te laten zien of erover te praten. Misschien zet deze pagina je op weg.

Waarvan word jij ...

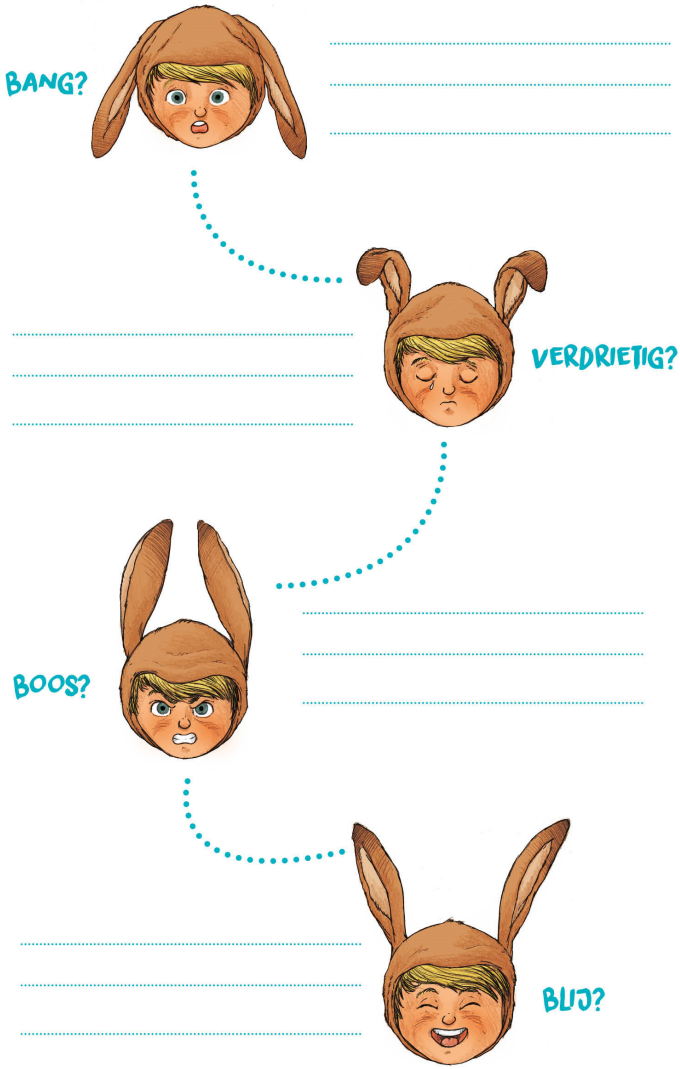

Wat helpt jou als je
bang bent?

Wat helpt jou als je
boos bent?

Wie of wat kan jou
troosten?

Als er zoveel om ons heen verandert, weten we soms niet goed wat te voelen of te denken en hoe ons te gedragen. Ons gedrag kan dan ook veranderen. Misschien ben jij wel wat drukker dan anders, kan je moeilijk in slaap geraken, ben je sneller boos, blijf je liever zoveel mogelijk bij mama en papa of kies je er net voor om veel alleen te zijn. Soms kan je ook in je lichaam veranderingen voelen: je hebt wat meer buikpijn, hebt sneller hoofdpijn, bent meer moe …

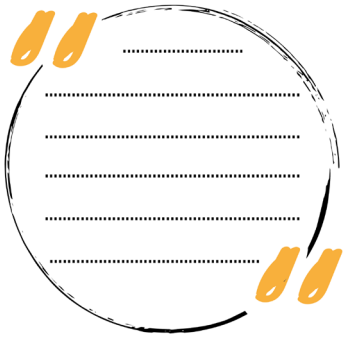

15 WIE OF WAT KAN JOU HELPEN?

Misschien heb jij ook wel hulp nodig nu mama of papa of …… ziek is. Misschien las papa elke avond een verhaaltje voor of maakte mama elke ochtend staartjes in je haren of moet je nu je huiswerk alleen maken of helpen in het huishouden.
Als je bang, boos of verdrietig bent omdat iemand die belangrijk voor je is kanker heeft weet je soms niet goed wat je moet doen.

Praten over kanker is niet gemakkelijk maar het kan wel fijn zijn, dan voel je je niet zo alleen. Als iemand kanker heeft, zitten we vaak met heel veel vragen in ons hoofd. Het is belangrijk om deze vragen te stellen zodat volwassenen kunnen helpen met het zoeken naar een antwoord. Helaas zijn er niet op alle vragen antwoorden maar alle vragen mogen wel gesteld worden. Je kunt met papa of mama praten maar ook met vrienden, vriendinnen, oma, opa of een tante of iemand anders die je goed kent.

Bij wie kan jij terecht met je vragen over kanker? Wie heb je verteld over kanker? Met wie praat je er wel eens over? Zijn er dingen waar jij nu hulp bij nodig hebt? Wie zou jou kunnen helpen?

Ik heb hulp nodig met:	Wie kan mij helpen?
……	……
……	……
……	……
……	……
……	……
……	……

16 HOE GAAT HET BIJ JOUW THUIS?

Als iemand die voor jou belangrijk is kanker heeft, verandert er waarschijnlijk heel wat. Het kan zijn dat het thuis anders is of dat je voelt of ziet dat mama of papa zich anders gedragen. Misschien moet je wel vaker naar oma of opa als mama en papa naar het ziekenhuis gaan, heb je minder zin om uit de zetel te komen, is er minder tijd om leuke dingen samen te doen. Het kan zijn dat dingen die jullie samen deden, nu niet meer kunnen zoals naar school brengen, op vakantie gaan, voetballen. Ook moet je misschien wat vaker helpen thuis of dingen meer alleen doen. Er komen misschien ook mensen langs om mama of papa ergens mee te helpen.

Iemand met kanker gedraagt zich misschien ook wel anders dan je gewend bent. Ze zijn misschien wat stiller, verdrietig of sneller boos dan anders. Dit komt omdat er veel is om over na te denken en ze zich vaak moe en ziek voelen door de kanker en de behandeling. Het komt zeker niet door jou!

Wat is er bij jou veranderd?

Zo was het voor de kanker

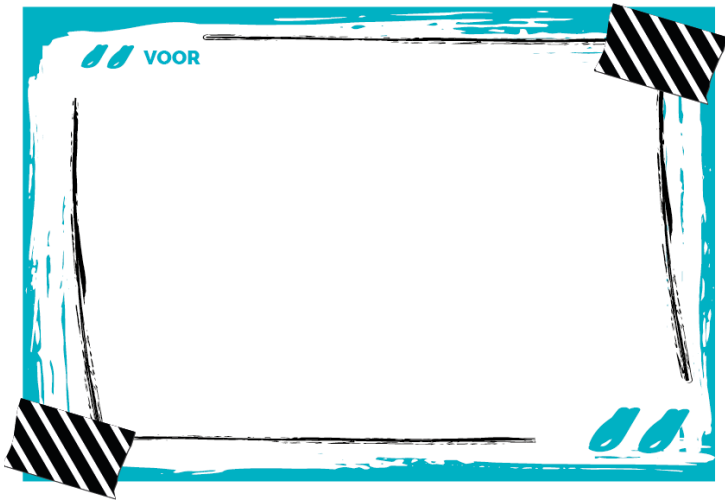

Zo is het nu

17 HOE KAN JIJ HELPEN?

Wanneer mama of papa ziek is of iemand anders die belangrijk voor je is, vraag je je misschien af hoe jij kan helpen. Aan de ziekte kan je niks veranderen. Maar er zijn zeker wel dingen waarmee jij kan helpen of hen kan opvrolijken. Er kunnen klusjes zijn die mama of papa vroeger deed en die jij nu zou kunnen doen zoals de tafel afruimen, je kamer opruimen of eens naar de winkel gaan. Je kunt misschien iets te drinken brengen of ze verrassen met een tekening of een zelfgemaakt cadeautje. Je kan misschien een verhaal voorlezen of samen gezellig naar de tv of een film kijken.

Naast het helpen van mama en papa is het belangrijk voor jezelf om tijd over te houden om zelf leuke dingen te doen zoals lezen, je hobby's, sporten of spelen. Ook als iemand kanker heeft, mag je nog dingen doen die je fijn vindt.

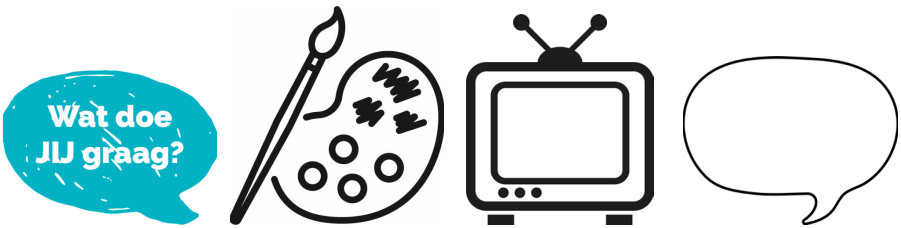

18 JIJ EN JE SCHOOL

Op welke school zit je? Teken je school of klas.

Hoe heet je juf of meester?

.....

Het kan helpen om op school te vertellen dat iemand die belangrijk voor je is kanker heeft. Je kunt het eerst aan je juf of meester vertellen. Dat kun je samen met mama of papa doen. Als je het liever zelf niet wilt vertellen kan je het aan mama of papa vragen om dat te doen. Je kunt het zelf aan de kinderen van je klas vertellen of samen met de juf of meester.

Als ze op school weten wat er aan de hand is, begrijpen ze beter als je eens verdrietig of boos bent en kunnen ze je troosten.

Als je op school liever niet over mama, papa, oma, opa of de persoon die je graag ziet wilt praten of liever hebt dat ze niet te veel vragen stellen, kan je dat alleen of samen met mama of papa tegen de juf of meester zeggen. Misschien zijn er wel een paar vrienden of vriendinnen met wie je wel wilt praten over wat je meemaakt. Misschien vertel je er liever niets over, en wil je van de school een 'kankervrije' plek maken.

Het kan helpen om gewoon naar school te gaan, dan ben je even met andere dingen bezig. Op school kan het wel anders voelen, als er iemand die belangrijk voor je is kanker heeft. Je kan misschien aan niks anders meer denken waardoor het moeilijk is om nieuwe dingen te leren. Je hoort niet zo goed wat er gezegd wordt of het is moeilijk om je huiswerk te maken. Je hoofd zit vol door alles wat er gebeurt dat er dan soms geen plaats meer is om sommen te maken of te spellen.

Hoe kunnen ze jou op school helpen?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Wat loopt er moeilijk op school?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

19 EEN BRIEF OF TEKENING

Hier is er een plekje gelaten om een brief of tekening te maken. Wat zou je graag willen vertellen? Wat zou je graag willen tekenen?

K V A T U I Z U V O
R E K N A K H P K R
A D N E L L E C I P
G N I I A A Z T I U
B E S T R A L I N G
D P P A D R O B I N
P Z K P E S B T O C
D I O N C O L O O G
L C H I R U R G O B
N F C E A R O M U T

PATIENT
CELLEN
TUMOR
UITZAAIING
ONCOLOOG
BESTRALING
CHIRURG
KANKER
ROBIN

Zoek de 5 verschillen

20 EXTRA INFORMATIE

1. Verklarende woordenlijst

Bestraling
ook wel radiotherapie genoemd, is één van de behandelingen die gebruikt wordt bij kanker om de kankercellen uit te schakelen.

Cellen
zijn de bouwstenen van ons lichaam.

Chemotherapie
is één van de behandelingen die gebruikt wordt bij kanker om de kankercellen uit te schakelen.

Chirurg
is de dokter die de operaties uitvoert

Immunotherapie
is één van de behandelingen die gebruikt wordt bij kanker om de kankercellen uit te schakelen.

Kankercellen
zijn zieke cellen die niet meer weten wat hun functie is en het lichaam ziek maken.

Narcose
is een slaap waarbij de patiënt met speciale medicijnen in slaap wordt gebracht voor een operatie zodat de patiënt niets voelt.

Oncoloog
is dokter die mensen probeert te genezen door een operatie, chemotherapie of radiotherapie noemen we een oncoloog.

Operatie
is de behandeling waarbij de dokter, de chirurg genoemd, de kankercellen probeert weg te snijden.

Patiënt
een persoon die ziek is.

Radioloog
is de dokter die gespecialiseerd is in de behandeling van kanker met behulp van radiotherapie.

Radiotherapie
ook wel bestraling genoemd, is één van de behandelingen die gebruikt wordt bij kanker om de kankercellen uit te schakelen.

Tumor
is een hoopje kankercellen die dicht bij elkaar zitten.

Uitzaaiing
betekent dat kankercellen door het lichaam gaan zwerven. Hierdoor kan er op een andere plaats in het lichaam een nieuwe tumor ontstaat.

We geven je graag nog een lijst van interessante boeken en websites mee die je meer informatie kunnen geven over kanker.

2. Websites

- www.Kwf.nl
- https://diagnose-kanker.nl/
- www.kankerspoken.nl
- https://www.allesoverkanker.be/als-u-als-ouder-ziek-wordt-met-kinderen-praten-over-kanker
- stichting tegen kanker

3. Boeken

Titel en auteur	Thema	Leeftijd
Chemo-Kasper en zijn jacht op de slechte kankercellen *Helle Motzfeldt*	Voorleesboekje over kanker en chemo	2,5-7 jaar
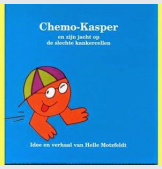	Aan de hand van een eenvoudige tekst en leuke aansprekende stripachtige gekleurde paginagrote tekeningen wordt aan kinderen duidelijk gemaakt wat kanker is, hoe een chemokuur werkt en wat de gevolgen daarvan zijn voor de patiënt. Het taalgebruik is helder en eenvoudig, het uitgangspunt ondanks de ernst van de ziekte, positief.	
Radio-Robbie en zijn gevecht tegen de slechte kankercellen *Marianne Naafs-Wilstra*	Voorleesboekje over kanker en radiotherapie	> 3 jaar
	In eenvoudige woorden en aan de hand van kleurrijke tekeningen wordt uitgelegd wat kanker is en wat radiotherapie doet.	
Lukas en de ziekte die kanker heet *Stefan Boonen*	Ziekte van mama (borstkanker)	Tot 6 jaar
	Informatief prentenboek over een mama die ziek wordt en hersteld. Met achter in het boek nuttige informatie voor ouders en leerkrachten om kanker te bespreken met kinderen	

Titel en auteur	Thema	Leeftijd
Mama is heel ziek! *Jennifer Moore-Mallinos*	Ziekte van mama	Tot 6 jaar
	Dit boek tracht een antwoord te geven op een aantal vragen van kinderen wanneer bij een ouders kanker is vastgesteld. Er wordt uitgelegd wat chemotherapie inhoudt en welke veranderingen er kunnen opduiken binnen de normale dagelijkse activiteiten. Mama wordt snel weer beter, maar ze kan altijd opnieuw erg ziek worden.	
Grote boom is ziek *Nathalie Slosse & Rocio del Moral*	Ziekte van een naaste	+ 2 jaar
	Dit verhaal laat de jongste kinderen kennismaken met een lotgenootje, wanneer iemand in hun omgeving getroffen wordt door een levensbedreigende ziekte. Met Snuiters doe-ideetjes op het einde van het boek kunnen jonge kinderen onder begeleiding actief aan de slag om hun emoties te verwerken.	
Grote woorden bij kanker Katrien Vanhauwert & Marinne Vanhauwert & Cindy Verhulst	Informatie en doeboek over kanker	+ 4 jaar
	Wanneer kanker toeslaat, schieten woorden vaak tekort. Wat vertel ik mijn (klein)kind? Dit boek wil grote woorden als kanker, chemo en bestraling uitleggen op kindermaat; kindvriendelijk maar niet kinderachtig. De tekeningen en doe-opdrachten maken alles visueel concreet en toegankelijk voor jong en oud.	
Mama heeft kanker *Sine van Mol & Ann De Bode*	Ziekte van mama	+9 jaar

Titel en auteur	Thema	Leeftijd
	De mama van Bram en Lise heeft kanker. Hiermee begint voor hen een verwarrende tijd met heel veel vragen en verdriet, maar toch ook met leuke dingen. Samen met mama en papa slaan ze er zich doorheen.	

NOTITIES

www.ZOL.be

www.twitter.com/ZOLziekenhuis

www.facebook.com/ZOLzh

www.youtube.com/user/ZOLziekenhuis

Schrijf u in op onze nieuwsbrief via www.zol.be

Raadpleeg online uw medisch dossier via www.mijnzol.be

BR0929